

TRADIȚIE ȘI EDUCAȚIE

Maria Diana APREOTESEI, doctorandă

<https://orcid.org/0000-0002-3640-2189>

Școala Doctorală Științe ale Educației

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, R.M.

profesoară pentru învățământul primar

Școala Gimnazială „Regina Maria”, județul Bacău, România

Natalia CIUBOTARU, învățătoare la clasele primare, grad didactic unu

<https://orcid.org/0009-0006-8458-4235>

IP Liceul teoretic „Nicolae Iorga”, mun. Chișinău

Rezumat. Noi considerăm, că tradițiile fiind un sistem de anumite idei, legi nescrise, norme de comportament, o totalitate de concepții ce s-au cristalizat în mod istoric, nu pot să se constituie într-o formă completă în mod spontan. De aceea, în structura tradiției pot fi delimitate trei straturi: ideea (reprezentarea); obiceiul (o anumită normă a conduitei); ritualul (întruparea simbolică a obiceiului).

Cuvinte-cheie: educație, tradiție, obicei, folclor, pedagogie populară, elev.

TRADITION AND EDUCATION

Summary. We consider that traditions, being a system of certain ideas, unwritten laws, norms of behavior, a totality of conceptions that have crystallized historically, cannot be formed in a complete form spontaneously. Therefore, in the structure of tradition, three layers can be delimited: the idea (representation); the custom (a certain norm of behavior); the ritual (the symbolic embodiment of the custom).

Keywords: education, tradition, custom, folklore, popular pedagogy, student.

Tradiția, în multe cazuri, a fost concepută egală cu educația în sens larg al cuvântului, adică având aproape același conținut și aceeași sferă cu educația, „o tradiție bine înțeleasă poate și trebuie să fie cu totul altceva decât o reluare a trecutului. Tradiția poate fi concepută, în acest caz, ca fiind la popor ceea ce este memoria pentru individ, adică tocmai controlul obișnuinței mecanice sau rutinei. Ea nu va consista în a suferi pasiv acțiunea trecutului, ci a cunoaște propria sa istorie, a-și da seama că se continuă ceva, a cunoaște bine ceea ce se continuă, a căuta aici direcțiile, a se achita, în sfârșit, față de acest trecut, a se lămuri asupra experiențelor sale aspre și a nu le reîncepe” [7, p.91].

Analiza lucrărilor consacrate domeniului ne arată în ce măsură, la noi, s-a croit drum pentru găsirea concepției pedagogice circumscrise tradiției/folclorului. În acest sens, ni se par edificatoare următoarele considerații: „între folclor și pedagogie există o legătură strânsă. A existat și va exista întotdeauna. Așa cum există între folclor și literatură, între folclor și toate creațiile de nivel mai ridicat la toate popoarele. Folclorul în școală, singura școală dinainte de apariția școlii propriu-zise, continuă să existe ca izvor mereu viu și

după apariția acesteia” [8, p. 235].

Deci, putem conștientiza unele raporturi dintre educație și tradiție.

Din punct de vedere etimologic, termenul „educație” provine din cuvântul latin *educō*, care înseamnă „a crește”, „a hrăni” etc. Astfel, putem interpreta educația ca procesul prin care individul este scos din starea sa naturală și introdus în cadrul unei culturi. De-a lungul timpului, s-au conturat diverse concepții și teorii referitoare la rolul educației în dezvoltarea psihică a omului, printre care se numără cele ale lui J.A. Comenius, John Locke, care a formulat ideea „tabula rasa”, Lombroso, cu teoria „criminalului înăscut”, și Szondi, cu teoria „impulsurilor”.

Din analiza interacțiunii dintre educator și educat, se identifică următoarele trăsături esențiale:

- ✓ Acțiunea educațională constituie, în esență, o relație între un subiect și un obiect, în cadrul căreia subiectul urmărește transformarea obiectului conform unui scop definit, bazat pe un sistem de valori bine fundamentat.
- ✓ Interacțiunea dintre cei doi poli ai relației este caracterizată de dinamism și creativitate, având un caracter activ. Toate componentele acestei interacțiuni sunt în permanentă schimbare, influențându-se reciproc, iar desfășurarea acțiunii educaționale este orientată de un cadru social care reglementează și direcționează sensul acesteia.
- ✓ Relația dintre subiect și obiect are un caracter social, depășind limitele unei simple conexiuni biologice.

Prin urmare, educația poate fi considerată o activitate socială complexă, desfășurată printr-un lanț continuu de acțiuni conștiente, sistematice și organizate. În acest proces, un subiect, fie individual, fie colectiv, acționează asupra unui obiect, tot individual sau colectiv, cu scopul de a-l transforma într-o personalitate activă și creatoare, adaptată atât condițiilor istorico-sociale actuale, cât și celor viitoare, prin transmiterea și asimilarea de valori.

Mai concis, educația poate fi definită ca „procesul conștient dirijat de formare a personalității cerute de orânduirea socială dată” [1, p. 10].

În această definiție, sunt esențiale câteva aspecte: experiența este de natură socială, nu biologică, iar educația, ca proces, reprezintă o acțiune de transmitere a tradiției.

Astăzi, când accentul se pune pe dezvoltarea calităților spirituale ale individului, este esențial ca ponderea tradițiilor naționale să crească semnificativ. Aceste tradiții formează coloana vertebrală a conștiinței naționale și reprezintă un mijloc eficient de reglementare a relațiilor sociale și naționale, influențând comportamentul uman. Ele conțin modele de conduită bazate pe un profund sentiment axiologic și un orizont umanist, oferind o viziune de profunzime și amploare în raport cu reglementarea relațiilor între generații.

Tradițiile naționale reprezintă o sursă esențială a umanismului, care caracterizează

toate actele de cultură și civilizație ale poporului român. Personalitatea sa este omenia românească - determinarea de esență a spiritualității sale, caracterizată prin ospitalitate, generozitate, o acută conștiință morală a binelui, aprecierea oamenilor după demnitatea, cinstea și patriotismul lor, o omenie în care blândețea, bunătatea, sentimentul de prietenie și fraternitate se îmbină cu fermitatea, curajul, neînduplecarea, intransigența, atunci când e vorba de interesele fundamentale ale țării, de însăși ființa noastră istorică. Experiența istorică a demonstrat că poporul nostru a fost în stare să înfrunte și să depășească numeroase momente de grea cumpănă și să se afirme cu o voce distinctă, autonomă și originală datorită însușirilor sale morale - eroism și bărbăție în luptă, hărnicie, onestitate, blândețe, o înțeleaptă, cumpănită și dreaptă judecată a lucrurilor. Toate aceste realizări, obținute de secole și cristalizate în memoria națională prin tradiții, se pot transforma astăzi, într-un mijloc eficient de reglementare a relațiilor sociale, mijloc care ar lichida, într-o anumită măsură, tensiunile existente dintre indivizi și generații.

O altă funcție importantă a tradițiilor o constituie cea de *transmitere a experienței sociale*, care asigură păstrarea, reglementarea și reproducerea relațiilor sociale. Funcția în cauză se impune în viața socială prin existența continuității generațiilor.

O funcție destul de importantă a tradițiilor naționale este cea *integrativă*. Având menirea de a asigura coeziunea și solidaritatea grupurilor și instituțiilor, ca și conviețuirea și cooperarea dintre indivizi, normele tradiționale reprezintă un important factor de reglementare normativă și de integrare socială a indivizilor în structurile societății.

Tradițiile au exercitat și continuă și până astăzi să îndeplinească în societate o serie de funcții importante în virtutea particularităților ce le sunt proprii: stabilitatea, repetabilitatea, respectarea lor prin intermediul opiniei publice etc. Sub aspect funcțional, câmpul de acțiune al tradițiilor în societate poate fi redat prin: funcția reglementatoare, de transmitere a experienței sociale, funcția educativă, informativă și integrativă. Dincolo de rolul său de a păstra identitatea, tradiția reflectă esența binelui, adevărului și frumosului – virtuțile clasice fără de care umanitatea noastră nu ar mai fi completă. Binele conservat prin tradiție este acela al moralității, al distincției clare între bine și rău, fiind mult mai puternic și mai evident decât orice altă învățătură. Adevărul tradiției se descoperă în mod similar, fiind cultivat prin experiența colectivă a națiunii și regăsit în proverbele și învățăturile populare. Este un adevăr moral, întrucât binele descris de tradiție se opune minciunii și falsității.

În final, tradiția este cea care păstrează frumusețea autentică, așa cum o întâlnim în ia românească. Ce haină modernă se poate compara cu acele fire cusute de mână și împodobite cu dragoste și suflet în portul tradițional? Spre deosebire de modă, portul românesc nu îmbracă doar trupul, ci și sufletul. De aceea, se purtau haine noi de Paști și de Crăciun, pentru a celebra înnoirea lăuntrică. Însă toate aceste înțelesuri riscă să se piardă dacă nu avem grijă de tradiție, iar astfel sufletul nostru devine mai sărac, iar viața mai

lipsită de frumusețe [3].

Între tradiție și educație există totuși și diferențe:

- a) tradiția este mai puțin structurată și nu este instituționalizată pe plan social, în timp ce educația, dimpotrivă, se desfășoară în principal în instituții special dedicate acestui scop;
- b) acțiunea tradițională are un caracter difuz și lent, în timp ce educația se distinge printr-un caracter sistematic și structurat, desfășurat prin programe strategice.

Funcția reglementatoare este una fundamentală a tradițiilor, deoarece acestea au fost, pe o perioadă îndelungată, singurul mijloc de reglementare a relațiilor dintre oameni în cadrul societății. Există o încredere profundă în justetea ordinii stabilite de tradiții, încredere susținută de vechimea și continuitatea acestora. Această funcție exercitată de tradiții timp de milenii a fost absolut neglijată în perioada totalitară, fapt care a generat prejudicii serioase societății, provocând o serie de fenomene negative, ce s-au răsfrânt asupra relațiilor dintre oameni și chiar dintre națiuni. Deoarece se punea accentul pe discontinuitate, se impunea ideea că trecutul nu există - contează numai viitorul luminos și trebuie edificată o lume nouă, ruptă de paradigmele trecutului. În acest fel, facultățile și reflexele morale, acumulate prin succesiunea în spațiu și timp a generațiilor, au fost slăbite și atenuate sub presiunea enormă a aparatului represiv al regimului totalitar, specializat în injectarea fricii și în distrugerea personalității fiecărui individ care a fost derutat în așa fel, încât, fiind pus astăzi în fața alternativei libertate-totalitarism, alege ultima variantă [3].

În limba română, noțiunea de „tradiție” este utilizată în trei sensuri principale: 1) ca o expresie a unor trăsături comune, a unor particularități proprii unor fenomene sociale care, deși se deosebesc mai mult sau mai puțin unele de altele, sunt totuși înrudite, cum ar fi ritualurile, ceremoniile sau sărbătorile; 2) în sensul de cauză, noțiunea se folosește pentru a desemna o entitate distinctă de obiceiuri, rituri sau sărbători, fiind asociată cu un concept mai larg sau mai profund; 3) ca echivalent al altor noțiuni, precum obiceiuri, rituri, sărbători, ceremonii sau evenimente culturale specifice, cum ar fi arta măștilor și jocurile dramatizate de Anul Nou, etc.

Noțiunea *tradiție* este de proveniență latină (*traditio* transmite), desemnând inițial transmite, învățăminte. Despre aceasta ne denotă, practic toate dicționarele explicative și enciclopediile, unde această definiție este elucidată: franceză *Tradition* - tradiție, germană *Tradition*, latină *Traditio* – a transmite, legendă, de la *tradere* – a transmite, a comunica de la trans – prin, printre și *dare* – a da.

În mod esențial, tradițiile sunt legate de timp, de schimbare, de mobilitate. Intrarea în tradiții înseamnă intrarea în timp, în întâmplare, în incertitudine, căderea din starea de grație, de har. Tradițiile sunt o procesualitate, și nu o realitate conștientă în mod absolut, pietrificată, e lumea posibilului kantian, cea a rațiunii practice guvernată de un alt tip de ordine decât cea a realităților date. Conștiința și acțiunea, omul întreg în țesătura complexă

a facultăților și structurilor sale, direct sau indirect, subiect și obiect, agent și victimă a direcțiilor și curențelor, a instituțiilor și structurilor în care el se află pe el însuși plasat. Realitatea ontică, dar și o cunoaștere a acestei realități, plămădită dintr-un aluat indivizibil, construcție dar și continuă reconstrucție în ordine simultan teoretică, practică și valorică, tradițiile răspund aspirației noastre firești de a ne constitui și salva ființa de caducitatea efemerului.

Așadar, există multiple moduri de tratare a tradițiilor:

- ◆ tradițiile ca componentă a conștiinței sociale;
- ◆ ca formă de transmitere a experienței sociale;
- ◆ ca anumite realități sociale etc.

Cercetătorul român V. Vețișanu, remarcă că putem susține cu certitudine că spiritul de dreptate la poporul român are o tradiție îndelungată și configurează într-un fel dimensiunea umanismului românesc.

În literatura de specialitate, deosebirea dintre obicei și tradiție se reduce ca aria tradiției este mai vastă decât cea a obiceiului, deoarece tradiție include în sine și obiceiul, apelul direct la conștiința omului, iar în tradiție este exprimată în mod accentuat latura conceptuală. Se consideră, că tradițiile cultivă ideile, orientează activitatea oamenilor în conformitate cu necesitățile lor vitale din diferite domenii, iar obiceiurile reglementează în detaliu anumite acțiuni și relații ce cuprind, în primul rând, sfera timpului liber, a traiului, modului de viață. Obiceiurile reprezintă cele mai vechi mijloace de păstrare și transmitere a experienței sociale de la o generație la alta. Acestea sunt legi nescrise ale existenței comunității umane, care nu necesită justificare sau fundamentare în ceea ce privește scopul comportamentului uman. Astfel, obiceiurile sunt respectate fără a fi puse la îndoială, chiar și atunci când nu sunt întotdeauna înțelese, fiind transmise ca ceva firesc și obligatoriu pentru membrii comunității respective.

În opinia noastră, obiceiurile nu doar că stabilesc un mod stereotipic de acțiune și comportament al oamenilor, dar influențează și calitățile spirituale ale personalității acestora. Spre deosebire de tradiții, care au un caracter universal, domeniul obiceiurilor este mai restrâns, limitându-se la anumite grupuri de oameni și la sfere specifice ale vieții sociale.

Ele își păstrează vitalitatea în sfera cotidiană a vieții sociale, în morală și în ritualurile civile, iar tradițiile reprezintă normele generale care au o numită bază conceptuală și presupun o varietate în acțiunile oamenilor la soluționarea unor probleme de ordin practic. Tradițiile, spre deosebire de obiceiuri, indică direcțiile cruciale ale acțiunilor sociale și ale concepției despre lume în toate sferele vieții sociale [9].

De fapt, există tradiții ce includ toate straturile menționate și tradiții incomplete, cu două sau un singur strat. În aceste cazuri, ritualurile reprezintă niște forma de manifestare a tradițiilor ce corespund mai mult sau mai puțin conținutului tradițiilor. De multe ori

tradițiile includ în sine toate obiceiurile, dar nu și toate ritualurile, fiindcă o parte din ele sunt fixate în anumite procese verbale și se reproduc în cazuri speciale. În această ordine de idei, este necesar să luăm în considerație și de faptul că ritualurile sunt legate de momente cruciale din viața omului și a grupului social sau a societății în general, momente ce se produc odată cu stabilirea, schimbarea sau întreruperea anumitor relații sociale (nașterea copilului, înregistrarea căsătoriei, înmormântarea, etc.). Deseori unii specialiști în domeniu atribuie tradițiilor și obiceiurilor anumite proprietăți specifice ritualurilor. Bineînțeles, influența psihologică a ritualurilor asupra personalității este destul de mare, fiindcă provoacă, retrairi emoționale care reflectă atitudinea subiectivă a personalității față de noile relații sociale și personale. Însă aceste trăsături sunt proprii ritualurilor și nu obiceiurilor sau tradițiilor. O altă deosebire substanțială dintre tradiții, obiceiuri și ritualuri constă în faptul, că tradițiile și obiceiurile funcționează permanent, pe când ritualurile se respectă în mod ocazional.

Tradițiile naționale ale poporului român pot fi clasificate în dependență de:

- 1) *subiectul relațiilor sociale* – de familie, populare, sătești, etc. (nașterea copilului, nunta, înmormântarea, etc.);
- 2) *sfera și caracterul activității oamenilor* - de muncă (claca, șezătoarea, diferite ritualuri de sărbători legate de procesele de muncă);
- 3) *calendaristice* (sărbătorile de Anul Nou, de primăvară, vară și toamnă, etc.);
- 4) *de petrecere* (hora, jocul, probele sportive tradiționale, etc.).

Tradițiile, transmise de-a lungul generațiilor prin povești, sfaturi, creații folclorice, obiceiuri și datini, reflectă nu doar preocuparea poporului român pentru păstrarea identității naționale, ci și constituie o sursă valoroasă de inspirație pentru pedagogia modernă, precum și pentru educația etnoculturală și interculturală [7].

Deși tradițiile au un caracter spontan, ele nu sunt rezultatul unui proces inconștient. Din contră, transmiterea lor a fost întotdeauna realizată cu intenție. Formarea unei tradiții implică o selecție conștientă a experiențelor relevante, iar perpetuarea obiceiurilor nu se limitează la simpla imitație. Ele sunt păstrate și transmise mai departe din convingerea că „așa este bine” sau „așa se cuvine, conform strămoșilor”. Totodată, elementele tradiționale se îmbogățesc constant prin contribuțiile generațiilor care le preiau, reflectând astfel o dinamică vie și o adaptare continuă la noi contexte.

Tradițiile s-au format și s-au consolidat treptat din experiențele de viață ale oamenilor, devenind o memorie colectivă ce păstrează și reproduce experiența socială acumulată de-a lungul secolelor. Ele au fost transmise de-a lungul timpului, în principal prin imitație. Copiii și tinerii observă obiceiurile și ritualurile, participă la ele, ascultă cântece și povești și le rețin, fie datorită repetiției, fie pentru că acestea sunt practicate de adulți.

Totuși, procesul de învățare nu se bazează doar pe imitație. Tinerii primesc și

explicații despre ce trebuie făcut și cum. Justificarea acestor practici este însă adesea simplă și legată de tradiție: „așa se cuvine”, „așa am învățat de la bătrâni”. Astfel, tradițiile devin un reper fundamental în formarea identității individuale și colective.

Folclorul reprezintă o ramură specifică a tradiției, incluzând totalitatea creațiilor artistice populare: literare, muzicale, coregrafice și plastice. În momentele cruciale ale istoriei naționale, folclorul a dat naștere unor opere mărețe care reflectau idealuri, eroi și fapte în care oamenii credeau și pe care aspirau să le urmeze. În plan etnocultural, proverbele și zicătorile sintetizează învățămintele extrase din experiențele cotidiene, fie ele succese sau eșecuri, oferind soluții practice și înțelepciune pentru confruntarea cu realitatea. Formele de exprimare ale creațiilor folclorice – muzica, poezia, dansul, costumul – reflectă bogăția și complexitatea spiritualității românești. Acestea îmbină fantezia cu rațiunea și esteticul cu pragmaticul, oferind o interpretare profundă a lumii și a vieții [2, p.62].

Pedagogia populară reprezintă o formă de educație nescrisă, dar profund înrădăcinată în viața și cultura unui popor. Aceasta constă în reguli și practici educative transmise din generație în generație, fiind parte integrantă a modului de viață specific unui popor și unei epoci. Deși nu are un caracter formal, pedagogia populară constituie un pilon fundamental pentru menținerea condițiilor de existență umană, fiind aplicabilă întregii comunități, spre deosebire de pedagogia cultă, care se adresează adesea unui grup privilegiat.

Chiar dacă poate părea rudimentară sau vagă din perspectiva științifică modernă, pedagogia tradițională are propriile principii și urmează o evoluție specifică. Valoarea sa rezidă în faptul că asigură continuitatea culturală și identitară, contribuind la dezvoltarea armonioasă a indivizilor în cadrul comunității [Ibidem, p.27].

Înțelepciunea pedagogică populară constituie fundamentul multor sisteme educaționale, oferind un suport valoros prin intermediul folclorului. În mod special, folcloristica, cu accent pe paremiologie (proverbe și zicători), alături de ghicitori și jocuri pentru copii, joacă un rol esențial în educație, având un impact semnificativ asupra dezvoltării morale și intelectuale [Ibidem, p.30].

Basmul și povestea au apărut, probabil, ca o formă de refugiu față de realitatea cotidiană, uneori dificilă, și ca o expresie a aspirațiilor românului pentru bine, frumos, cinste și omenie. Aceste creații reflectă o realitate transfigurată, înfrumusețată, dar încărcată de neprevăzut și confruntări între bine și rău, asemenea vieții reale. Minunea prezentă în basme exprimă atât dorințele profunde ale poporului, cât și încrederea că lumea poate deveni mai bună, iar omul poate găsi soluții favorabile dacă știe să valorifice împrejurările.

Basmul, derivat din termenul slav „basnî” (născocire), este o specie a epicii populare în care sunt relatate întâmplări fantastice ale unor personaje imaginare precum feți-frumoși,

zâne sau animale fermecate, aflate în confruntare cu forțe malefice reprezentate de balauri, zmei sau vrăjitoare. Deznodământul este întotdeauna favorabil binelui, care triumfă asupra răului, promovând valori etice importante, aspect deosebit de relevant pentru educație.

Basmul exprimă o viziune specifică asupra lumii, în care confruntarea dintre bine și rău este centrală, iar binele, ca valoare supremă, este întotdeauna victorioasă. Acțiunea din basm este susținută de elemente fantastice și forme tipice epice, conferindu-i o structură clară și captivantă. Dintre valorile umaniste – adevăr, bine și frumos – basmul accentuează binele, oferind o lecție morală exprimată prin zicala: „Bine faci, bine găsești!”. Această idee este adresată nu doar copiilor, ci tuturor vârstelor, având un rol educativ și formator [6, p.48].

Basmele, legendele și motivele folclorice tradiționale sunt reinterpretate și readaptate într-un limbaj modern, fiind integrate în cărți stilizate pentru a rezona cu generațiile contemporane. Iulian Filip consideră această transformare ca fiind o evoluție naturală, determinată de nevoile și realitățile societății actuale. Totuși, el subliniază că, în procesul de modernizare, esențial este să fie păstrat spiritul autentic al mitului popular, care reprezintă sufletul și identitatea acestor creații. Adaptarea nu trebuie să înlocuiască valorile originare, ci să le aducă mai aproape de publicul de astăzi, asigurând continuitatea culturală [6, p.89].

Discernerea dintre valori și nonvalori în mintea copilului nu se poate realiza fără implicarea activă a educatoarei, care trebuie să accentueze și să aplice anumite principii morale. Personajele negative, precum zmeul, pot fi inițial atrăgătoare pentru copii, deoarece sunt prezentate ca fiind puternice și aparent invincibile până la un anumit punct al povestirii. Dacă narațiunea se oprește aici, copilul ar putea ajunge să își dorească să fie asemenea zmeului.

Pentru a preveni acest lucru, educatoarea trebuie să sublinieze trăsăturile negative ale zmeului, precum răutatea și cruzimea, transformându-l în ceea ce reprezintă el cu adevărat în folclor: o întruchipare a răului. În cadrul basmului, prezența personajelor negative, precum zmeul, este la fel de importantă ca cea a personajelor pozitive, precum Făt-Frumos sau Prâslea cel Voinic. Doar prin această opoziție clară între bine și rău copilul poate înțelege valoarea binelui și poate alege să adere la el, învățând să diferențieze între ce este moral și ce nu [6, p.99].

Basmul popular românesc reflectă idealul de personalitate al poporului nostru și susține educația etnoculturală și interculturală. Eroul principal, adesea Făt-Frumos, întruchează virtuțile fundamentale: curaj, puritate morală, dreptate, abnegație, forță fizică și mentală, ingeniozitate, pasiune și loialitate față de promisiunile sale. Deși este un om obișnuit, Făt-Frumos depășește limitele umanității prin faptele sale, devenind un model ideal.

Făt-Frumos are o naștere miraculoasă – poate veni din părinți vârstnici, dintr-un bob

de mazăre sau chiar dintr-un purceluș. Poate fi fiu de împărat sau de om simplu și crește extraordinar de repede, într-o zi mai mult decât într-un an. Totuși, el nu este lipsit de greșeli, fiind adesea înșelat sau având momente de nepricepere, dar învață din experiențele proprii și din învățăturile părinților sau dascălilor.

Chiar dacă este considerat, ca fiu mai mic, incapabil să poarte sarcini mari, Făt-Frumos își demonstrează curajul și capacitățile plecând în lume. Această „lume” poate include, uneori, și un alt tărâm, unde întâmpină provocări mult mai mari. Pe drumul său, Făt-Frumos primește ajutor magic, cum ar fi Calul Năzdrăvan, care îl duce cu viteză, sau Zânele bune, păsările și gazele care îl ajută cu soluții miraculoase. Sprijinul venit de la personaje precum Sfânta Vineri este esențial în momentele critice. Aceste ajutoare simbolizează recompensarea bunătății și curajului său.

Atunci când este înșelat de personaje malefice, precum Baba Cloanța, mama Zmeului, Făt-Frumos nu se dă bătut. Deși trebuie să înceapă din nou, el continuă să lupte până la îndeplinirea misiunii sale. Morala basmului subliniază că bunătatea, curajul și perseverența sunt mereu răsplătite, iar orice obstacol poate fi depășit cu voință și ajutor din partea celor care vor să-l sprijine. Astfel, basmul transmite lecții valoroase despre valorile fundamentale ale poporului român [6, p. 78].

Eroina basmului românesc (de obicei Ileana Cosânzeana), pentru care Eroul trece prin nenumărate pericole și încercări, este o tânără simplă, harnică, bună și răbdătoare, așteptându-și ursitul. Ea întruchipează idealul feminin, nu doar al lui Făt-Frumos, ci și al poporului român: sfioasă, dar totodată hotărâtă, dorind să fie iubită și protejată, dar și capabilă să fie puternică și înțeleaptă atunci când situația o cere. Eroul, pe de altă parte, este un adversar neînduplecat al răului, reprezentat de Zmei și Muma Pădurii.

Prezența forțelor răului în basmul românesc este un aspect natural. Istoria poporului nostru a fost marcată de multe obstacole și de dușmani care au încercat să ne distrugă sau măcar să ne subjuge. Tăria de caracter, voința fermă, spiritul de sacrificiu și capacitatea de a suporta răul până când îl poți înfrunta sunt trăsături esențiale pentru a depăși suferințele și a scăpa de ele [6].

Concluzii

Pedagogia populară se bazează pe cunoașterea experienței educaționale a poporului, ceea ce permite aplicarea procesului pedagogic dintr-o perspectivă istorico-socială. Cultura pedagogică tradițională oferă un sistem variat, care înglobează diverse funcții, factori, metode și forme educaționale. Procesul de formare a personalității în pedagogia populară are un caracter integrat, fiind un ansamblu de valori și principii care contribuie la dezvoltarea completă a individului. Eficiența ideilor din cadrul culturii pedagogice tradiționale subliniază importanța activității creative în procesul educațional, încurajând dezvoltarea continuă și adaptarea acestora la nevoile educației moderne.

Bibliografie

1. APREOTESEI, M.D. Proiectul-metodă de comunicare transdisciplinară despre valorile naționale tradiționale. În: *Probleme actuale ale științelor umanistice : Analele științifice ale doctoranzilor*. Chișinău: CEP UPS, 2022. pp. 5-12. ISSN 1857-0267. ISBN 978-9975-46-420-8.
2. BRĂILOIU, C. *Opere IV*. București: Editura Muzicală, 1979. 384 p.
3. CAPCELEA, V. *Tradiția – esența, locul și rolul ei în existența socială*. Bălți: 2011. 132 p.
4. CARAMAN, S. *Petru Studii de folclor*, vol. II, Ed. îngrijită de Viorica Săvulescu. Studiu introductiv și tabel cronologic de Iordan Datcu. București: Editura Minerva, 1988. 304 p.
5. FILIP, I. *Miracolul scenei în arta populară. Teatrul popular din Basarabia și Bucovina de Nord. Afirmarea dramaticului și poetica sincretică*. Chișinău: Editura Profesional service, 2011. 216 p.
6. ISPIRESCU, P. *Legende sau basmele românilor*. Chișinău: Editura Cartier, 2016. 628 p.
7. SILISTRARU, N. *Etnopedagogie*. Chișinău, 2003. 216 p.
8. STOIAN, S., PETRE, AL. *Pedagogie și folclor*. București: EDP, 1978. 318 p.
9. VEȚIȘANU, V. *Deschideri filosofice în cultura tradițională*. București: Editura Eminescu, 1989. 288 p.